

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:1876

av Fredrik Schulte (M)

Rätt till en värdig död

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en legalisering av läkarassisterad dödshjälp bör utredas och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Att respektera den enskildes rätt och möjlighet att själv fatta livsavgörande beslut är idag en självklar del av det öppna och fria demokratiska samhället. Ur en historisk kontext är det dock en relativt ny företeelse. Ännu lever människor som föddes i ett Sverige utan kvinnlig rösträtt och för samma generation var basala beslut som val av partner eller karriär något som den enskilde inte nödvändigtvis fattade själv.

Homosexuellas rätt att gifta sig instiftades för mindre än ett decennium sedan och en stor del av landets befolkning har upplevt en tid då samma sexuella orientering var sjukdomsklassad. I dag inkräktar varken samhället eller staten nämnvärt på den enskildes livsavgörande beslut. Åtminstone inte i livet, men så ej i frågan om döden.

Läkarassisterad dödshjälp är lagligt i endast ett fåtal europeiska länder, fyra glest befolkade amerikanska delstater och Colombia. Detta håller på att ändras. I Storbritannien har frågan fått alltmer politisk dignitet och nyligen tog underhuset ställning till ett skarpt lagförslag vilket en dryga fjärdedel av parlamentarikerna ställde sig bakom. Sedan 2010 har också brittiska åklagarmyndigheten klargjort att den som gör sällskap med en närstående som ska genomgå eutanasi i Schweiz inte kommer riskera åtal. Mest intressant är dock att såväl senat som representanthus i USA:s folkrikaste stat Kalifornien nyligen beslutat om att legalisera aktiv dödshjälp. Om inte guvernören lägger in sitt veto innan mitten av oktober 2015 kommer ytterligare nästan

40 miljoner människor ha laglig rätt att med hjälp av läkare ta sitt liv under förutsättning att man lider av mycket allvarliga åkommor.

I den allmänna debatten runt om i hela västvärlden har kritiken i huvudsak kretsat kring en fruktan för att en legalisering av dödshjälp kommer starta ett sluttande plan mot massjälvmord, att det kommer utvecklas normsystem som pressar allvarligt sjuk att inte ligga samhället till last. Inte minst finns en rädsla att äldre på samma sätt skulle känna ett tryck från närstående att inte utgöra en börda.

Alla samhällsförändringar möter motstånd. Ofta försöker man rationalisera detta med hjälp av spekulation om ödesdigra konsekvenser om samhället inte tar spjörn mot det nya. Den numera avlidne kanadensiska ekonomen och tänkaren Albert O Hirschman har i avhandlingen ”The Rhetoric of Reaction” kartlagt hur motståndet mot det nydanade tenderar att konformera mot dystopiska beskrivningar av vad förändringen kommer medföra. Från allmän och lika rösträtt, till yttrandefrihet, homosexuellas rättigheter, aborträtt etcetera har kritikerna alltid målat upp fruktansvärda konsekvenser av samhällsförfall och nedgång om inte status quo bevaras. Har historien lärt oss något är det att avkräva starka evidens för liknande typer av reaktionär argumentation.

I fråga om eutanasi finns inte någon sådan. I Oregon som med sin ”Death with Dignity Act” legaliserat dödshjälp 1997 och som tillämpat relativ transparens kring tillämpningen har det under 17 år endast avgivits 1 327 dödliga doser. I detta är samtliga personer som flyttat till Oregon specifikt för att dö inräknade. I USA bor det idag 319 miljoner invånare. Uttryckt i klarspråk finns det inget stöd för att läkarassisterad självmord skulle få de negativa effekter som kritikerna oroas över.

Även själva logiken bakom argumentet går att ifrågasätta. Att undgå döden är en av människans starkaste drivkrafter. Altruism med våra nära och kära likaså. Nästan alla vuxna människor har erfarenheter av närstående som på ålderns höst lidit av allvarliga sjukdomar som till exempel Alzheimers. Trots all den belastning detta innebär är det få som önskar livet ur sina närmast anhöriga.

Med en av världens mest utbyggda äldrevård och fri och likvärdig sjukvård hamnar Sverige i topp i internationella rankningar över hur det är att bli gammal. Dock riktas stundom kritiken mot Sverige att vi lägger för stor tonvikt på att hålla människor vid liv så länge som möjligt snarare än att i största möjliga mån underlätta tillvaron i livets slutskede. Frågan om assisterad dödshjälp sätter denna fråga på sin spets. Ett öppet demokratiskt samhälle som respekterar individens rätt till självbestämmande kan inte förvägra svårt sjuka människor att själva fatta beslutet att möta döden på ett värdigt sätt. Särskilt märkligt blir det i en alltmer globaliserad värld där det inte behövs mer än att sätta sig på ett flygplan för att ges samma rätt –åtminstone för dem som har resurser nog att göra det.

Fredrik Schulte (M)